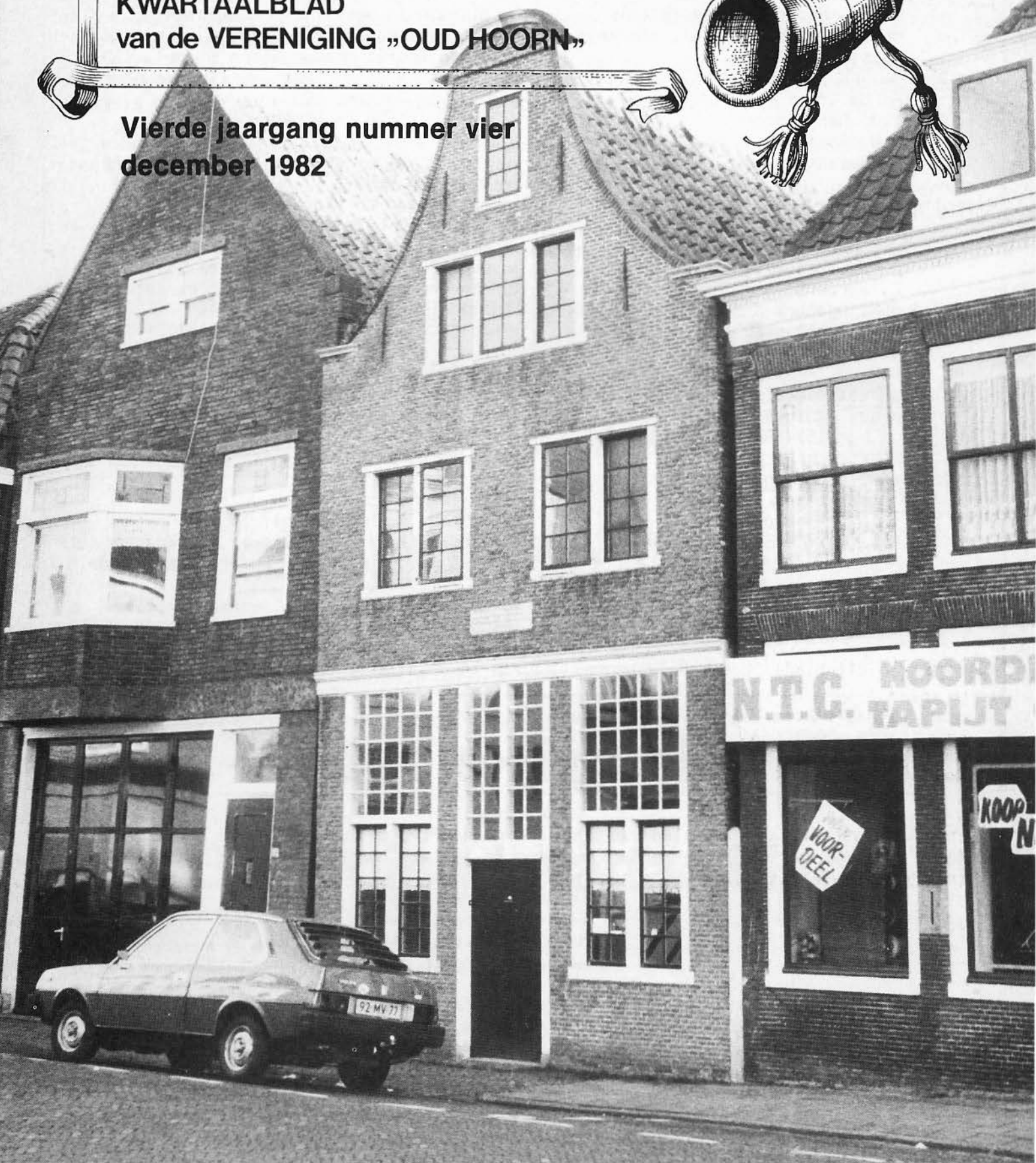

oud-HOORN

KWARTAALBLAD
van de VERENIGING „oud HOORN„

Vierde jaargang nummer vier
december 1982

'OUD-HOORN'

Kwartaalblad van de Vereniging "Oud-Hoorn".
Gratis voor leden. Losse nummers via de
Hoornse boekhandelaren en bij het versprei-
dingsadres verkrijgbaar ad f 2,--.

Bestuur: J.M. Baltus, voorzitter
L.P.M. Hoogeveen, secretaris
mw. M. Roest-Prestupa, penning-
meesteresse
Leden: mw. J. Schouwink-van der Windt
A. de Graaf (archivaris)
Y.J. Hangelbroek
H.W. Saaltink
A. Boezaard

Redactiecommissie:
J. Buiten
J.L.N. Dijkstra
L.P.M. Hoogeveen
C. Kupperts
J.M. Onstenk
H.W. Saaltink
W. Vingerhoed

Redactie-adres: J.L.N. Dijkstra
Rotiusstraat 46
1624 GC HOORN tel. 17117

Opgave nieuwe leden en tevens
verspreidingsadres: C. Kupperts
Botter 39
1625 DC HOORN
tel. 33923

Secretariaat: Postbus 346
1620 AH HOORN

Drukker van dit blad: "Edecea" te Hoorn.

Contributie: f 20,-- per jaar, inclusief
toezending van het kwartaalblad.
Giro: 21 44 888 t.n.v. mw. M. Roest-Prestupa
Hoeker 2
1625 CA HOORN

Archiefdienst Westfrieze Gemeenten:
Het streekarchief is gevestigd in het Stad-
huis van Hoorn, Nieuwe Steen 1, tel. 31234.
Postadres: Archiefdienst Westfrieze Gemeenten
Postbus 603
1620 AR HOORN

De studiezaal is geopend van maandag t/m
vrijdag van 9.00 - 17.00 uur en
iedere tweede en vierde woensdag van de
maand van 19.00 - 22.00 uur (behalve juli
en augustus).
Tussen 12.30 en 13.30 uur en ná 16.45 uur
kunnen geen stukken worden aangevraagd.

Tarieven (gewijzigd per 1-1-1982):
door het archief verricht onderzoek f 9,--
per half uur; fotokopieën van rijksarchi-
valia f 0,40 en overige f 0,65.
Eigen onderzoek op de studiezaal en het
lenen van boeken uit de bibliotheek (niet
alles wordt uitgeleend) is "gratis".

Westfries Museum:
Rode Steen 1, Hoorn (tel. 15597).
Geopend: 1 april - 1 oktober, werkdagen van
10.00 - 17.00 uur, zon- en feestdagen van
12.00 - 17.00 uur;
van 1 oktober - 1 april, werkdagen van
10.00 - 12.00 en 14.00 - 17.00 uur.
Alleen op zondagen in oktober en maart
van 14.00 - 17.00 uur.

Enkele belangrijke data in 1983

De redactie van het kwartaalblad van "Oud-Hoorn" heeft zich tot doel gesteld in 1983 deze uitgave regelmatig te laten verschijnen. In de laatste redactievergadering zijn deze verschijningsdata vastgelegd voor het:

1e nummer: op 15 maart 1983
2e nummer: op 15 juni 1983
3e nummer: op 15 september 1983
4e nummer: op 15 december 1983

Het bestuur van onze vereniging heeft eveneens de data voor de diverse ledenvergaderingen in 1983 willen vastleggen, zodat iedereen daar bij voorbaat rekening mee kan houden.

Deze data zijn: (onder voorbehoud)

12 april - voorjaarsvergadering:
11 oktober - najaarsvergadering :

Noteert u deze gegevens vast in uw agenda!

Mededelingen van het Bestuur

Het jubileumjaar 1982 is niet ongezien en ongemerkt voorbijgegaan aan Hoorn en omgeving. Daarover kunt u lezen in de verslagen van de diverse activiteiten.

Zeer verheugd is het bestuur met de uitgave van het jubileumboek "Hoorn - huizen, straten, mensen", een schitterend uitgevoerd documentatieboek over de Hoornse binnenstad, op de markt gebracht door onze vereniging in samenwerking met onze dochterorganisatie de Stichting Stadsherstel Hoorn en met de gemeente Hoorn.

Zoals u voorin het boek kunt lezen, hebben vele leden van de vereniging rechtstreeks bijgedragen aan de totstandkoming van het werk.

De uitgave van dit boek betekent niet dat het werk van onze documentatiegroep beëindigd is. Er liggen al vervolgen klaar over de jaren 1980-1982 en er worden ook druk gegevens verzameld over de Hoornse binnenstadspanden vóór de periode vanaf 1900.

Zeer vereerd voelde het bestuur zich met de ontvangst van de West-Frieslandprijs, die de vereniging mocht ontvangen uit handen van de heer Volkert Nobel, voorzitter van het Historisch Genootschap Oud West-Friesland, tijdens de najaarsstreekmiddag op 13 november in de Oosterkerk.

Vereerd en dankbaar voor dit blijk van waardering voor de vele inspanningen die de vereniging zich getroost in de strijd om het behoud van Hoorn historisch stedschoon

Blij was het bestuur met de grote belangstelling van de leden voor het concert door het Haydn-kwartet in de Oosterkerk op 25 november jl., ons aangeboden door de Concertstichting "Johan Messchaert".

De sprekers die avond, de heer N.J. Groot van deze stichting en de heer A. de Graaf, in zijn functie van voorzitter van de jubileumcommissie, wezen op de belangrijke figuur van J.C. Kerkmeijer, oprichter van zowel de Concertstichting als de Vereniging "Oud-Hoorn".

Contributie 1983

Bij dit nummer vindt u ingesloten een acceptgirokaart, waarmee u de contributie voor het verenigingsjaar 1983 (minimaal f 20,--) kunt overmaken.

Wij verzoeken u de bijdrage spoedig over te maken.

Onze activiteiten vragen altijd veel geld.

Mocht u de acceptgirokaart niet hebben aangetroffen, wilt u dit dan melden aan de ledenadministratie (dhr. C. Koppers, Botter 39, 1625 DC Hoorn, telefoon: 02290 - 33923).

Hartelijk dank voor uw medewerking.

Bezorging kwartaalblad

Een kleine schare van vaste medewerkers, waaronder diverse bestuursleden zorgen ervoor, dat het kwartaalblad evenals tussentijdse mededelingen telkens bij de leden worden thuisbezorgd.

Zijn er eventueel nog leden, die ons hierin willen bijstaan.

Vele handen maken licht werk.

Uw opgave wordt in dankbaarheid genoteerd door onze ledenadministrateur dhr. C. Koppers, Botter 39, 1625 DC Hoorn, telefoon 02290 - 33923.

Het verleden van Breed 12

Het laatste van de vier huizen, die de Vereniging "Oud-Hoorn" in de binnenstad verworven heeft. Dit artikel wordt dus ook het laatste in de reeks "Het verleden van...", waarin ik, zoals u weet het verleden van de panden, die in de loop van de tijd eigendom van de vereniging werden, behandel.

verleden laten we hier rusten. Daarover kunt u het nodige lezen in het artikel van De Graaf van enkele jaren geleden (1). De reeks wordt hiermee afgesloten, maar wellicht kan de serie huizenhistoriën in een andere vorm worden voortgezet, indien daarvoor belangstelling aanwezig is.

Breed 12: voor de restauratie. Foto Archiefdienst Westfriese Gemeenten.

De vorige maal heeft Hoogeveen op zeer deskundige wijze een beschrijving gegeven van de geschiedenis van het huisje aan de Schoolsteeg. Nu dus het huis aan het Breed met zijn typische halsgevel. Het jongste

Methode

Het lijkt me overbodig opnieuw uitvoerig in te gaan op de methode, die voor het onderzoek naar de geschiedenis van de Hoornse huizen wordt gehanteerd. Ik heb

dat al in een vorige jaargang gedaan (2), terwijl Hoogeveen in het bovengenoemde artikel u daarover ook nog het een en ander vertelde. Hij gaf daarbij bovendien aan door welke uitbreiding van het archief het onderzoek zoveel gemakkelijker is geworden. En hij demonstreerde in een ander artikel (3) tot welke resultaten men kan komen met wat geduld, combinatievermogen en de juiste interpretatie van de relevante gegevens.

Bijna alle bronnen, die u nodig heeft om een Hoornse huizengeschiedenis samen te stellen, zijn nu bij de Archiefdienst aanwezig. Die bronnen zijn van tweeërlei aard ofwel opgemaakt door een notaris of door de overheid. De archieven van de Westfrieze notarissen tot 1895 zijn nu bij de Archiefdienst te raadplegen en hetzelfde geldt voor de door de Hoornse schepenen voor 1795 opgestelde transportakten en de kadastrale registers van 1832 tot 1970. En daarbij komt ook nog een uitstekend hulpmiddel, waarover we sinds kort beschikken, namelijk het Hoornse monumentenboek, dat door de Stichting Stadsherstel in samenwerking met onze eigen vereniging is gepubliceerd (4). Ik zou ieder, die aan een huisonderzoek begint, aanraden eerst dit boek op te slaan, om te voorkomen, dat men zelf naar iets gaat zoeken, wat door anderen reeds lang is gevonden.

In het kort de werkwijze voor Breed 12. Uitgegaan werd van de oudste kadastrale kaart van Hoorn, van 1832. Vergelijking met het kaartje in het monumentenboek (5) toonde aan, dat het aantal percelen aan het Breed tussen de Westerdijk en het Achterom in delaatste 150 jaar niet was gewijzigd.

Hierdoor kon de plaats van het tegenwoordige eigendom van de vereniging op de kaart van 1832 vrij snel worden vastgesteld. Via de desbetreffende hulpmiddelen werd daarna de reeks eigenaars van 1832 tot op de dag van vandaag opgespoord.

Het was de bedoeling niet alleen de eigenaars te achterhalen, maar ook wat inzicht te verkrijgen in het gebruik van het huis. Hiervoor zijn de notariële akten onmisbaar, omdat ze veel meer gegevens verschaffen dan de inschrijvingen in de Openbare Registers, zoals deze door het kadaster bijgehouden boeken officieel heten.

Een notariële akte geeft bovendien bijna altijd de vorige overdracht, ook als deze niet voor een Hoornse notaris plaats vond. Soms gaat de reeks verwijzingen terug tot voor de instelling van het kadaster, zodat men een aansluiting heeft op de veel moeilijker te raadplegen bronnen uit de tijd van de oude Nederlandse Republiek.

Maar de sprong van de Openbare Registers naar de notariële akte is meestal moeilijk

te maken, omdat in de eerste wel het jaar van de overdracht wordt genoemd maar niet de notaris die de betreffende akte heeft opgemaakt. En de beide partijen waren natuurlijk niet verplicht hun zaken voor een Hoornse notaris af te handelen.

In ons geval werden dan ook maar een paar van de notariële akten gevonden. Gelukkig was er wat literatuur, die informatie over de gebruikers verschafte.

De bezitters en gebruikers

In 1832 was het huis het eigendom van Gerrit Hellingman, winkelier. Deze man moet het huis ook bewoond hebben, omdat het volkstellingsregister van 1830 slechts een enkele persoon van die naam noemt. Deze woonde aan het Breed, wijk 3, nr. 89. Gerrit was 36 jaar, geboren in Hoorn, gehuwd met de eveneens in Hoorn geboren 34-jarige Geertje Ronnenberg. Het echtpaar was protestant en had een 5-jarig dochtertje. Tot het huisgezin behoorde tenslotte nog de 38-jarige dienstbode Cornelia de Graaf (6). Een enkel kind in een gezin met niet meer zo heel jonge ouders is voor die tijd erg laag, hoewel het mogelijk is dat er kinderen op jonge leeftijd overleden zijn.

Op 7 juni 1833 wordt voor notaris Korver te Oosthuizen de akte verleden, waarbij Hellingman het huis verkoopt aan Cornelis Schuit Dirksz., goudsmid (7).

Deze akte geeft ook een nauwkeurige omschrijving van het pand: een huis en grond van dien met deszelfs erf en een pakhuis en grond van dien achter elkaar staande, gelegen aan het Breed, uitkomende aan de Westerdijk, genummerd C 97 (waarschijnlijk een nieuw huisnummer), groot 1 roede, 86 ellen, belend Gerrit Jan Verbeek ten oosten en Jan Krab ten westen.

Het huis werd verkocht voor 1500 gulden en de koper behield het recht het huis tot vijf jaar na dato terug te mogen kopen. Mogelijk bevond Hellingman zich in financiële moeilijkheden en trad Schuit als geldschietter op, waarbij het huis als onderpand gebruikt werd.

Dit wordt des te waarschijnlijker, als we zien, dat de goudsmid het pand twee jaar later, op 15 april 1835, opnieuw bij notaris Korver, doorverkoopt aan Adam Groen Rijksz., hoefsmid voor exact hetzelfde bedrag. Groen betaalde 680 gulden contant en zou de rest in zes jaarlijkse termijnen voldoen.

Voor het restbedrag van 820 gulden wordt nu uitdrukkelijk een hypotheek aangegaan. Hellingman komt verder niet meer ter sprake. Groen bezat volgens de kadastrale legger geen onroerend goed in de stad en zal dus het pand ook wel zelf bewoond hebben.

Hij verkoopt het op 11 januari 1843, volgens een akte opgemaakt door notaris Brons Boldingh, aan Pieter Schollee, tabaksverkoper te Hoorn (9).

Groen gaf als beroep bij zijn huwelijk in 1832 smid op, wat overeenkomst met de gegevens van de notariële akte van de aankoop. Bij de geboorte van een kind in 1836 en de verkoop van zijn huis noemt hij zich echter winkelier (10). Hij heeft het pand dus hoogstwaarschijnlijk als winkel gebruikt, ook al omdat in de verkoop van 1843 zijn begrepen drie toonbanken, een gortla (= gortbak) en een eest (= droogvloer voor tabak of thee).

De Posthoorn

Daarna laten de notariële akten ons in de steek. Pieter Schollee, die naderhand samen met zijn kinderen als eigenaar wordt genoemd en over een aanzienlijk huizenbezit in de Hoornse binnenstad beschikte, verkocht het pand in 1859 aan Pieter Jacob Boon, logementhouder. We zullen in het laatstgenoemde jaar alleen aan de kinderen

behoeven te denken, want volgens de registers van de Burgerlijke Stand was op 7 november 1857 op 57-jarige leeftijd overleden Pieter Schollee, winkelier op het Breed, wijk 4, nr. ... (huisnr. niet ingevuld). Het huis schijnt dan niet meer als woning of winkel in gebruik te zijn geweest, want er is voortaan slechts sprake van een stal met erf en pakhuis.

Van Boon gaat het huis in 1877 door verkoop over naar Cornelis van Helden en van deze in 1890 naar Ige Igesz.

Deze beide figuren waren eveneens logementhouder.

Men hoeft hierbij niet te denken aan een smoezelig onderkomen voor landlopers en dergelijke, een betekenis die het woord in latere tijden kreeg, maar gewoon aan een hotel.

Breed 12 werd in die jaren waarschijnlijk als stal of opslagruimte voor het hotel gebruikt. Men gaat zich dan afvragen welk etablissement dit dan wel geweest kan zijn. Toevallig vond ik dat Igesz. in hetzelfde jaar dat hij Breed 12 verkocht, ook het

Daar waar later het Rijkslandbouwproefstation zou verrijzen.
De hoek van het Breed en de Dubbele Buurt.
Foto Archiefdienst Westfrieze Gemeenten.

voormalig hotel "De Posthoorn" van de hand deed.

En volgens een oude foto uit de verzameling van de Archiefdienst bleek, dat de Posthoorn aan het Breed lag op de hoek van de Dubbele Buurt, dus schuin tegenover Breed 12. Schilderachtige hoekjes als op de hierbij afgedrukte foto, moeten er in het dode stadje aan de Zuiderzee op het eind van de 19e eeuw nog legio geweest zijn.

De Posthoorn en de belendende bierbottelarij werden in 1890 afgebroken om plaats te maken voor het Rijkslandbouwproefstation. Het derde nog veel gavere, duidelijk vroeg 17e-eeuwse verdween al even grondig. Alleen de drie gevelstenen hiervan met de wapens van Hoorn en Alkmaar en een marskramer bleven bewaard.

Ige Igesz. verkocht Breed 12 in 1890 aan Lodewijk de Vries, koopman te Hoorn. De volgende eigenaar was Jacob Pietersz. Blokker, die het pakhuisje in 1919 verwierf.

Op de eveneens hierbij afgedrukte foto, die de toestand van voor de restauratie aangeeft, is nog flauw op de voorgevel de tekst te lezen: MAGAZIJN VAN JACOB BLOKKER P^Z. De firma Blokker werd in 1925 omgezet in een Naamloze Vennootschap. Deze schonk het huis in 1971 aan de Vereniging "Oud-Hoorn".

Conclusie

Het verhaal van dit huis aan het Breed, voor zover we dit konden navertellen, lijkt wel wat op dat van de stad zelf. Vanaf het tweede kwart van de 19e eeuw een langzaam verval van winkel-woonhuis tot pakhuis of stal. We zagen aan de overkant van de straat de bescheiden pogingen tot herstel door de vestiging van een

overheidsinstelling. Een ervaring daarna, waaraan het huis zelf nog geen deel had, maar die gedemonstreerd werd door de verschijning van een nieuwe middenstand, waartoe de Blokkers behoorden. Het verhaal van de opkomst van het grootwinkelbedrijf Blokker is al verschillende malen verteld, zodat we het hier niet nog eens behoeven te herhalen (11).

Het herstel van het huis in het allerjongste verleden maakt deel uit van de opbloei van de stad in de laatste decennia. Het is jammer, dat juist die nieuwe vlucht die de stad genomen heeft, voor het Hoornse monumentenbestand dikwijls weer minder heilzame gevolgen heeft.

Henk Saaltink.

1. Oud Hoorn, 2e jrg., blz. 51-52.
2. O.H., 3e jrg., blz. 6-9, 56-60.
3. Grote Oost58, blz. 54-58.
4. Hoorn - huizen, straten, mensen (Hoorn), 1982.
5. Hoorn - huizen, straten, mensen, blz. 38.
6. Bevolkingsregisters Hoorn. Inv. nr. 1.
7. Notarieel Archief Oosthuizen, Inv. nr. 4123. Akte van 7-6-1833.
8. N.A.O. Inv.nr. 4123. Akte van 15-4-1835.
9. Notarieel Archief Hoorn, na 1843. Inv. nr. IV-4. Akte nr. 5.
10. Registers Burgerlijke Stand Hoorn, huwelijken 1832, geboorten 1836.
11. Idem, overleden 1857.
12. Over het winkelbedrijf Blokker o.m.: Gedenboek samengesteld t.g.v. het 50-jarig bestaan van de zaken Blokker (door Jaap Molenaar). Z.pl. 1946. H. Rijswijk; Er is maar één, zegge één Jacob Blokker Pz. In: 44e bundel Historisch Genootschap "Oud West-Friesland". 1977, blz. 145-162.

N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ EDECEA HOORN

Lectori Salutem!

Weet u nog hoe het begon?

In februari van het jaar 1979 presenteerde uw Vereniging „Oud-Hoorn” het eerste nummer van haar kwartaalblad.

Dat tijdschrift hebben wij sindsdien gedurende vier jaargangen — in totaal 16 verschijningsnummers — met plezier gedrukt.

Velen van u zijn aan hun blad gehecht geraakt en bewaren alle uitgekomen nummers zuinig.

Voor hen geldt dan ook het volgende aanbod:

Wij zijn gaarne bereid deze eerste vier jaargangen voor u te binden in fraai linnen band met stempel:

„OUD-HOORN, jaargang 1 t/m 4, 1979 t/m 1982”.

De prijs bedraagt f 25,— excl. 4% BTW en verzendkosten.

Uw gunstige reactie zien wij gaarne tegemoet.

N.V. Drukkerij en Uitgeverij Edecea, Italiaanse Zeedijk 16A,
1621 AH HOORN, telefoon 02290 - 1 26 25.

„OUD-HOORN”

vijfde rapport van de jubileumcommissie

1982 was dan het jubileumjaar van "Oud-Hoorn". Vele activiteiten zijn georganiseerd om inhoud te geven aan het 65-jarig bestaan van de vereniging. Boven alles uit is toch wel ten stelligste gebleken, dat het zich bezighouden met, het beschrijven en het bezichtigen van monumentale zaken een zeer sociaal gespreide vorm van deelname aan het culturele leven is.

Het doel om het werk van "Oud-Hoorn" in verleden, heden en toekomst onder de aandacht te brengen van vele mensen is gelukkig in velerlei opzicht bereikt. Dat kon alleen dankzij de inzet van zeer velen. Het gaat niet aan, zoals weleer in consistorie en regentenkamer gebeurde, een lijst te maken in gulden letteren van eer- en deugd-zame medewerkers.

We kunnen slechts volstaan met een dankbetuiging aan u, leden, bestuursleden van eigen en van aanverwante organisaties, gidsen, schrijvers, dienstverlenenden bij de uitvoering van de programma's.

Weest allen ten volle overtuigd van onze welgemeende dank voor al uw werk en uw belangstelling.

Het geeft moed om door te gaan met het verwerkelijken van de taakstelling van "Oud-Hoorn". De komende decennia zullen niet gemakkelijk zijn. Zoals de gifvaten in de grond, toegedekt met wat valse aarde thans de successtory van de jaren 60 in ach en wee doen verkeren en duizenden in hun geluk bedreigen, zo zal het uitgestrooide gif in deze jaren met name in bestuurskringen van de overheid ten aanzien van het behoud van monumenten steeds meer aan de oppervlakte komen.

De economische recessie zal daarbij een

dankbare hulp blijken te zijn. Zo ooit, dan is herscholing in dit opzicht met name op gemeentelijk niveau bitter nodig. Daartoe moge ook "Oud-Hoorn" haar bijdrage blijven leveren.

Leden, uw steun is daarom absoluut nodig. Overtuigt anderen ervan dat "Oud-Hoorn" niet gemist kan worden.

Zorgt ervoor, dat ons ledental wordt uitgebreid. Bedenkt wel, dat u met "uw lidmaatschap van "Oud-Hoorn" onderschrijft en hebt uit te dragen datgene, wat zo mooi is verwoord in het N.C.M.-blad van oktober 1982: "Monumentenzorg is geen luxe, die wij ons alleen kunnen permitteren in economisch gunstige tijden". Het is verantwoordelijkheid, die wij dragen voor hetgeen, dat in het verleden is gebouwd; waarin wij nu moeten leven en dat wij voor de toekomst moeten behouden.

Het gaat om de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Het gaat echter ook om behoud van vakmanschap en werkgelegenheid, want die zijn onmisbaar om de continuïteit van het behoud mogelijk te maken.

Met dank, ook persoonlijk,
Albert de Graaf,
voorzitter van de Jubileumcommissie.

Kroniek der jubileumactiviteiten

De "winterlezingen".

Dit onderdeel werd toch wel met enige zorg tegemoet gezien. Na afloop mogen we constateren dat er van een zeer geslaagd geheel kan worden gesproken. Stellig wordt deze activiteit voortgezet. Trouwens, met name onze voorzitter, de heer J.M. Baltus, is naar aanleiding van onze lezingencyclus reeds diverse malen "opgetreden" voor gezelschappen van zeer uiteenlopende aard.

De rondwandelingen.

Deze werden zo fraai ingezet met de jubileumwandeling op 14 mei 1982. Ook nu weer was de publieke belangstelling zeer groot. De mooiste beloning voor de

gidsen, die weer veel werk hebben verzet om de wandelingen op deskundige wijze te verzorgen, was stellig de algemene afscheidsgroet: "Tot volgend jaar..."

De verjaardagsbijeenkomst op 5 juni 1982.

In de zo hard nodig te restaureren Noorderkerk vond dan de officiële en feestelijke verjaardagsviering plaats. Zeer vele leden en talrijke vertegenwoordigers van zusterverenigingen en officiële instanties waren daar aanwezig om te luisteren naar toespraken, gelukwensen over te brengen en in goede sfeer elkander te ontmoeten. Dr. Ir. R. van de Waal deed namens de N.C.M. een bewogen oproep om een monument als iets meer te beschouwen

Een bezoek aan Bierkade 10

dan een stuk economisch nut met een wat apart uiterlijk en vooral om het landschap rond het monument de eer aan te doen, die het toekomst. Onze voorzitter, de heer J.M. Baltus, schetste de ontwikkelingsgang van de vereniging gedurende 65 jaar. "Het is eigenlijk een onvoorstelbare gedachte dat zo tot 1800 Hoorn een stad was vol met wat we nu als monument beschouwen: de oude schilderijen en tekeningen laten het zien, geen ruim 300 monumenten, maar zo'n 3000!"

"Zal ons nageslacht over een paar eeuwen de jonge Hoornse stadswijken met evenveel zorg koesteren als velen het nog doen ten aanzien van de oude Binnenstad van Hoorn?"

Veel bleef nog redelijk behouden, maar nu ook zijn er zorgenkinderen genoeg. Wat is bijvoorbeeld de toekomst van de Grote Kerk?

Jarenlang al sleept de discussie zich voort. Aan het West verdwijnt een 17e eeuws pand... Plezierig is het te mogen constateren dat "Oud-Hoorn" de laatste jaren vaak méér heeft kunnen zijn dan een grommende mopperpot of een geketende waakhond op de achtergrond van het stadsgebeuren..."

De Voorzitter tijdens zijn jubileumrede

Een feestelijke lunch in de Noorderkerk op 5 juni 1982

Ziehier enkele uitspraken uit de rede van de voorzitter.

Vele spreeksters en sprekers wensten "Oud-Hoorn" vervolgens geluk en voorspoed in de komende tijden. Onder hen mevrouw Herma M. van den Berg, schrijfster van het documentatiewerk "De monumenten van geschiedenis en kunst van West-Friesland, Tessel en Wieringen", Volkert Nobel, voorzitter van het Historisch Genootschap "Oud West-Friesland" (Voor u de Westfrieslandprijs 1982...), voorzitters van historische verenigingen (Tranen over Purmerend, laat het hier niet zover komen...)

Vele geschenken, soms zeer aanzienlijk in waarde, werden de vereniging aangeboden. Een feestelijke lunch, toe bereid door leerlingen van de Hoornse L.T.S. maakte de middagpauze tot een stralend gebeuren en begunstigd door schitterend weer vond in de middaguren een grote rondwandeling plaats door Hoorn met o.a. bezoek aan het St. Pietershof, Lutherse Kerk en voormalig Stadhuis aan de Nieuwstraat.

Op het sfeervolle Weeshuisplein werd tenslotte de dag besloten met een geslaagd openluchtsamenzijn.

Voortzetting van het jubileumwerk.

Na de grote feestdag viel er bestlist geen stilte. De voorbereidingen en uitwerking van het laatste deel van het programma startten direct.

9 oktober 1982 werd alle medewerking verleend aan de Provinciale ledendag Noord-Holland van de Bond Heemschut.

Deze dag werd ter ere van ons jubileum in Hoorn gehouden. In de ochtenduren vond het huishoudelijk gedeelte plaats in de fraai en functioneel gerestaureerde Vrijmetselaarsloge aan de Binnenluiendijk. Het was op zich al feest om te zien hoe dit gebouw geheel met eigen krachten en grote liefde voor behoud van het oude is opgeknapt.

In de namiddag vond een wandeling plaats door het Hoornse Havenkwartier.

Naast bezichtiging van oude monumenten werd ook uitvoerig stilgestaan bij de rehabilitatie in dit gebied.

De heer A. Boezaard verzorgde hier op zeer deskundige wijze de explicatie. Ook de fraai gerestaureerde Oosterkerk kon worden bezichtigd.

13 november 1982 verschijnt "Oud-Hoorn" andermaal in de Oosterkerk.

Nu om de Westfrieslandprijs 1982 in ontvangst te nemen uit handen van het Historisch Genootschap "Oud West-Friesland". Dit blijk van waardering voor ons werk stellen we op hoge prijs. Maar ja, wie zou ook beter weten wat zorg om behoud van het historisch schoon voor moeite en zorg met zich meebrengt, dan zij, die het Historisch Genootschap met zoveel enthousiasme in stand houden?

25 november 1982 biedt de Concertstichting "Johan Messchaert" de leden van "Oud-Hoorn" een concert aan ter afsluiting van het jubileumjaar. Immers, zowel onze vereniging als Johan

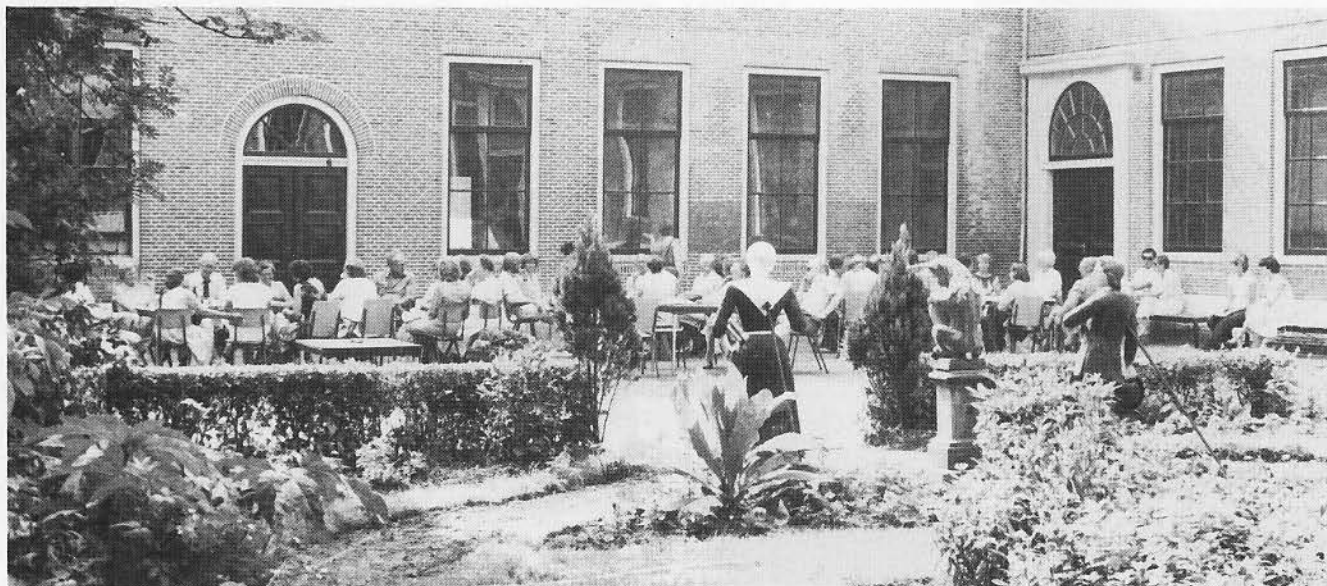
Messchaert werden door J.C. Kerkmeijer gesticht.

Ook de Kerkmeijer-de Regt Stichting zal op deze avond aanwezig zijn, in verband met het uitkomen van het zo indrukwekkende jubileumboek "Hoorn, huizen, straten, mensen".

Aan de medewerkers zal een exemplaar worden aangeboden.

De jubileumcommissie hoopt van harte, dat zeer vele leden aanwezig zullen zijn om dit gebeuren mede te maken.

In de najaarsledenvergadering volgt dan de ontbinding van de commissie.

Een gezellig samenzijn op het Weeshuisplein in de namiddag van 5 juni 1982

Het huidige Bestuur van "Oud-Hoorn": v.l.n.r. L.P.M.Hoogeveen, Y.J.Hangelbroek, Mevr. M.Roest-Prestupa, H.W.Saaltink, J.M.Baltus, A.Boezaard, Mevr.J.Schouwink-v.d. Windt, A.de Graaf.

Het Mennistenhofje te Hoorn

Een van de zomeravondwandelingen, die de Vereniging "Oud-Hoorn" al weer jaren organiseert, voert langs het Grote Oost en het Gerritsland. Halverwege deze laatste straat wordt altijd stilgestaan bij het huis met de trapgevel, nummer 53, dat aan de familie Polman toebehoort. Links van dat huis bevindt zich een groene, houten deur, en ik als gids vertel altijd trouwhartig: "Achter dit deurtje, dames en heren, heeft het Mennistenhofje gelegen. U weet wel misschien", zeg ik dan, "dat Mennisten mensen zijn, die de doopsgezinde godsdienst aanhangen. Ze zijn navolgers van Menno Simons".

Gerritsland 53 september 1981.

Op een gegeven moment merkte onze meest trouwe medewandelaar, Klaas van Hinten (Hoorns visser, spinner en een erg goed verteller) op: "Ik weet nog wel dat daar een hofje was. Ik heb daar vaak genoeg gespeeld, in de dertiger jaren. Achter die groene deur was een steeg en dan kwam je bij een aantal huisjes die bewoond werden door, ik denk wel, de armste bewoners van Hoorn. Alle huisjes bestonden uit één kamer en een zolder, en ik heb een gezin gekend dat met twaalf personen in twee van die kleine huisjes leefde. Ook woonde er een zekere Arie Bergkamp, houtdraaijer van beroep. Ik denk de beste houtdraaijer van heel Hoorn. En Koosie Naber, de stratenmaker..."

Door mijn recente medewerking aan het boek "Hoorn - huizen, straten, mensen" kwam ik het Mennistenhofje, of zoals het in de volksmond wel genoemd wordt: Bennistenhofje, weer tegen, en wel in de papieren van het Woningonderzoek van 1903. Het bleek dat toen de heer Y. Visser, die zelf aan de ingang van het zogenoemde hofje woonde (nu Gerritsland 35) en de heer Th. Bakker, wonende Havensteeg 10, de eigenaren waren van de acht huisjes van het "hofje". Ik zet dit woord tussen aanhalingstekens omdat onder een hofje eigenlijk verstaan wordt: een stichting voor minvermogende oude mensen, gewoonlijk bestaande uit rondom een binnenplein gelegen kleine huisjes, kortom een liefdadige instelling, zoals bijv. het Claas Stapelhofje aan het Munnickenveld, en hiervan was in 1903 op deze plek geenszins sprake.

Uit het woningonderzoek bleek, dat er drie weduwen woonden, een tuinman, twee arbeiders, een sjouwerman, een koopman en een reinigingsdienstdienstman. Zij betaalden per week 75 cent aan huur. Er was één privaat, bij de ingang van het hofje: een houten optrekje dat tegen de achterkant van het huis met de trapgevel aangeleund stond. De wijze van watervoorziening was eveneens zeer primitief.

De bewoners van vijf huisjes konden terecht voor water in de gemeenschappelijke regenbak bij de ingang. De bewoners van wat nu de nrs. 39, 41, 43 en 45 zouden zijn (in 1907 is er een vernummering geweest) mochten elke dag één emmer drinkwater halen in perceel 37.

Het vuile waswater moest gebracht worden naar het ongebruikte, doorlopende privaat naast de wel in gebruik zijnde plee. In een aantal huisjes woonde slechts één persoon; nr. 43 (éénkamerwoning dus) werd door een gezin van acht mensen bevolkt!

In 1923 werden alle huisjes onbewoonbaar verklaard. In 1941 werden twee van die huisjes gesloopt. Het kostte de gemeente veel inspanning sommige bewoners weg te krijgen; het was namelijk moeilijk elders andere woonruimte te verschaffen. In 1956 gingen de andere zes huisjes, die nog overeind stonden, tegen de grond.

Achterzijde Gerritsland 53; zie het aangebouwde privaat.

In het genoemde woningonderzoek wordt niet vermeld wannéer deze huisjes gebouwd waren; daar werd ik zo langzamerhand wel nieuwsgierig naar.

Wie was met de bouw van dit "hofje" begonnen en waarom heetten deze huisjes samen "Mennistenhofje"?

In het Hoornse archief bevindt zich een brief van de koopman Joseph Mozes du Mosch, wonende te Hoorn, gedateerd 16 augustus 1865. Het is een request aan het gemeentebestuur, waarin hij meedeelt dat hij "onlangs eigenaar geworden zijnde van de voormalige Kerk der Mennonietengemeente aan de Gerritsland, met de daarbij behorende kosterwoning in de Peperstraat alhier, van voornemens is een en ander te amoveren en daarvoor in de plaats stellen eenige arbeiderswoningen te weten één aan de Gerritsland (d.i. huidige nr. 35) en twee in de Peperstraat en de overige in maniere als op bijgaande teekeningen is aangewezen".

Deze teekeningen zijn niet meer bij de stukken aanwezig.

Ook vraagt hij: "Voor een bleekveld ten dienste van de bewoners der huizen door hem in de Peperstraat daar te stellen in gebruik

af te staan de grond liggende aan de Zuidzijde van de Peperstraat ten Oosten van de genoemde Kosterwoning in de Peperstraat alhier".

Het verzoek van de heer Du Mosch wordt door B. en W. ingewilligd en hij is dus opdrachtgever voor het bouwen van het hierboven genoemde "Mennistenhofje".

Deze nieuwe huisjes hebben niet rechtstreeks met de Doopsgezinden of Mennisten te maken; ze werden echter wel gebouwd op de grond waar een Doopsgezinde kerk en woningen hebben gestaan.

Vormden die vroegere woningen, die bij de kerk hoorden misschien een hofje en komt daar dan de betiteling "Mennistenhofje" vandaan?

Waarschijnlijk wel. In het archief van de Doopsgezinde gemeente van Hoorn komt deze aanduiding niet voor. Wel vond ik verscheidene papieren die duiden op het bezit van een kerk tussen het Gerritsland en de Peperstraat, met een ingang op het Gerritsland.

Waarom zou die kerk daar zo verscholen tussen de huizenrijen hebben gestaan? Voor het antwoord moeten we in de kerkgeschiedenis duiken.

In Hoorn, en niet alleen daar, was het door de overheid aan slechts één kerkgenootschap toegestaan het geloof openbaar te belijden, namelijk de Calvinistische; andere geloofsrichtingen mochten geen kerk hebben, men moest in het verborgene bijeenkomen en zich behelpen met bijv. pakhuizen of aangepaste woonhuizen, de zogenoemde schuilkerken: bescheiden, uit het gezicht gebouwde godshuizen.

De Doopsgezinden (volgelingen van Menno Simons) bezaten in Hoorn twee schuilkerken. Eén stond achter de huizen van de Nieuwsteeg, nabij de Tempelsteeg (deze werd in 1800 wegens geldgebrek verkocht); de andere bevond zich dus tussen Gerritsland en Peperstraat. Deze beide schuilkerken staan duidelijk aangegeven op de stadsplattegrond van Tirion (1743) en die van Doesjan (1794), dus zo geheim waren hun locaties al niet meer in de 18e eeuw!

Behalve een kerk stonden op dat terrein bij het Gerritsland, zo blijkt uit de inventarislijst van de Doopsgezinde Gemeente van 1784: "Een Huis en Erve naast en bewesten de Ingang van de Kerk op de Gerritsland, die taxeere op f 400,--.

Een Huis beoosten dito Ingang, bestaande in Twee Woningen onder een Dak met een Kaaszolder daarboven getaxeerd op f 400,--.

Een huis in de Kleine Klamsteeg aan de Oostzijde, met een Uitgang in de groote Klamp-

steeg, getaxeerd op f 100,--.
Twee Woningen in de kleine Klamsteeg aan de Westzijde, met het Gebouw van de Kerk onder één dak, ieder van dezelve getaxeerd op Een Honderd Guldens - f 200,--.

Een Huis en Erve in de Peperstraat, aan de Zuidzijde, naast en bewesten de Kerkenkamer, 't welk taxeere op f 200,--."

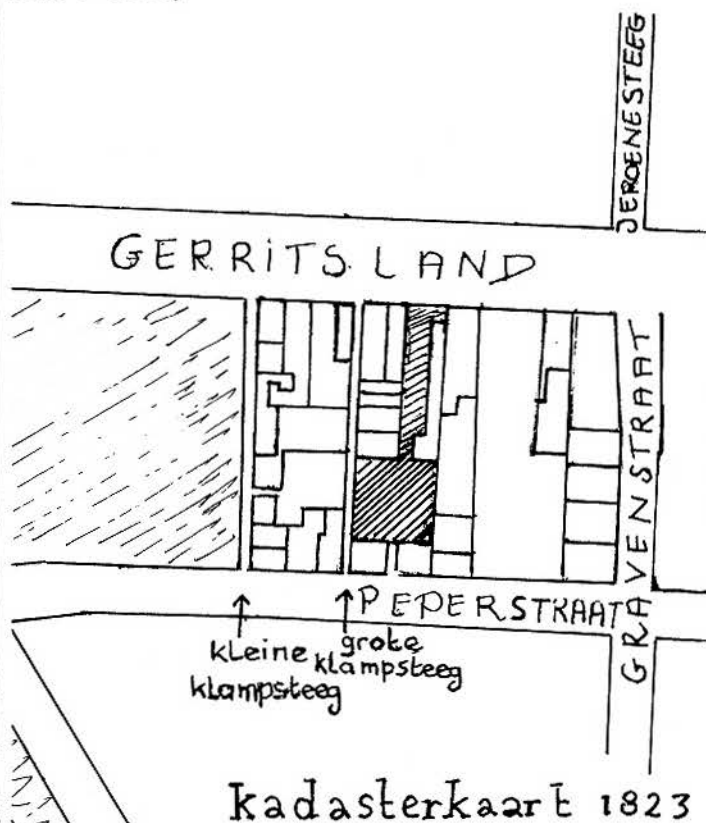
In verband met de hierboven genoemde steegnamen, is het goed te weten dat de naburige Gasfabriekstraat in die tijd nog niet bestond (als naam); het Gerritsland was toen behalve door de Gravenstraat met de Peperstraat verbonden door de Grote Klam(p)-steeg en de Kleine Klam(p)steeg.

Op de plattegrond van Blaeu (1649) zien we hier de "Groote Klamp steech" het dichtst bij de Gravenstraat en de "Kl. Klamp steech" waar nu de Gasfabriekstraat is.

Waarschijnlijk heeft de samensteller van de inventarislijst de Grote en Kleine Klam(p)-steeg-namen verwisseld.

De ligging van de huizen, zoals die in deze lijst is aangegeven, klopt namelijk anders niet. De aanduiding "Klampsteeg" komt ook voor op de Straatnamenlijst van Klaas van Voorst uit 1820; hij noemt er echter maar één. Op de Kadasterkaart van 1823 zijn de stegen duidelijk aangegeven; de kopie-kadasterkaart van 1832 geeft als namen daar echter: Steeg voor Grote Klampsteeg en Kleine Melknappsteegje voor Kleine Klampsteeg.

Tekening plattegrond (naar kadasterkaart 1823)

Mogelijk is Melknapp hier een verbastering van Klamp (met een andere Melknappsteeg - bij de Italiaanse Zeedijk in het achterhoofd). Op de kaart van Kroon en Kaptein (1891) is de Kleine Melknappsteeg ook aangegeven, bij name, op de plaats waar nu de Gasfabriekstraat ligt.

Meer over het hofje komen we te weten uit een archiefstuk, gedateerd 4 november 1844. De titel luidt: "Bepalingen voor de bewoners van de huizen aan het Gerritsland". Er staan twaalf leefregels in dit stuk. Nummer 10 luidt als volgt: "De bewoners van het Gerritsland zullen hunne straat die van de achterwoningen de plaats de privaten en de twee vonders (?) het bordes en de trappen ten minste eenmaal daags vegen en van deze laatste moet de Sneeuw dadelijk worden weggeveegd."

Ik neem aan dat de trappen en het bordes bij het kerkgebouw hoorden. Deze tekst bevindt zich in het archief van de Diaconie van de Doopsgezinde gemeente. De andere elf regels houden ook voorschriften in ten aanzien van de door de diaconie gewenste bewoning van de pandjes. Maar... het woord "hofje" wordt nergens gebruikt.

Ook niet wordt vermeld wie er toen in de huizen woonden en of er huur moest worden betaald. Wel maakt ene mijnheer I. Gleysteen in 1863 een "Takzatie" met de volgende inhoud:

"Mijnheer hier Nevens mijn Takzatie	
De Kerk met hetgeen tot de kerk in gebruik is:	f 1600
Het huis waar Klaas Janze in woond:	300
Het huis waar Engel in woond:	900
Het Huis van zes woningen	1000
Het Huis waar Adam Bakker in woond en het pakhuisje er naast	400
	<hr/>
	4200

Uw dienaar I. Gleysteen"

Waarom deze taxatie?

In de loop van de negentiende eeuw wordt het aan de eertijds verboden kerkgenootschappen weer toegestaan kerken te bouwen aan de openbare weg. De majestueuze R.K. Kerk aan het Grote Noord is daar o.a. een voorbeeld van.

De Doopsgezinden of Mennisten besloten in de zestiger jaren van die eeuw hun schuilkerk en een aantal woningen aan het Gerritsland (ook wegens de onderhoudskosten) te verkopen.

Met het zo verkregen geld werd een deel gedekt van de bouwkosten van een nieuw Godshuis aan de Ramen.

Alleen het huis met de trapgevel aan het Gerritsland blijft in Doopsgezind bezit.

Zo laat het Kerkbestuur in 1907 een inrijdeur maken in plaats van de deur en het raamkozijn beneden; in 1939 laat de Doopsgezinde Gemeente de tuinmuur bij nr. 53 slopen.

Op 12 april 1865 wordt "de oude thans nog in gebruik zijnde Kerk der Doopsgezinde Gemeente te Hoorn met den aanleve van dien, bestaande in eene Kosterwoning, Kerkenkamer, stovenhok of Keuken, en drie woonhuizen te zamen uitmakende acht burgers- of arbeiderswoningen, en een pakhuijsje" per publieke veiling verkocht aan Joseph Mozes du Mosch, koopman te Hoorn voor f 4.170,--. Deze Du Mosch handelde in en bezat vele huizen in en om Hoorn. (Zie hiervoor het artikel van L. Hoogeveen in het kwartaalblad van oktober 1982 over het pand Schoolsteeg 7.)

Nadat deze koopman van de gemeente toestemming had gekregen de kerk en de kosterwoning af te breken (zie hiervoor zijn request van 16 augustus 1865), liet hij op die (binnen)plaats een aantal arbeiderswoningen neerzetten. Dit groepje huizen krijgt in de volksmond de naam Mennistenhofje en ook Bennistenhofje. De vraag blijft of deze aanduiding niet is overgegaan van de vroegere bebouwing op de nieuwe.

Ik heb de indruk dat vooral in onze eeuw de huisjes bewoond werden door niet alleen de armste mensen van Hoorn, maar ook de meest legendarische. De volgende namen zullen veel oude Horinezen bekend voorkomen en herinneringen doen oproepen: Strotje, Daantje Pinkhof en Doffer (de echtgenoot van Boeregriet). In het boek "Hoorn - huizen, straten, mensen" worden op pag. 81 voor een aantal jaren op zakelijke wijze ook de nodige namen van de bewoners van de huisjes vermeld.

En nu in 1982.

Op het Gerritsland bevindt zich een aardig poortje met een groene deur met daarachter een steegje.

Op de plaats echter van het "Mennistenhofje" heeft de firma Polman, die in het huis met de trapgevel, Gerritsland 53, een schilder- en glaszettersbedrijf heeft, een opslagloods neergezet.

Het enige wat nog aan het bestaan van het hofje herinnert, zijn de huisnummers die daar verspringen. Links naast het poortje is huisnummer 35 en aan de andere kant nummer 53. De huizen met de nummers 37 t/m 51 bestaan niet meer. En de armste mensen van Hoorn wonen nu ergens anders.

Femke Uiterwijk.

Gerritsland 53 in de steigers; daarachter de zes resterende huisjes van het hofje.

Illustratie uit "Oosterkerk, teken van tegenspraak".

HOORN

huizen, straten, mensen

Een monumentaal boek over Hoorn's monumenten ziet het daglicht

Op 23 november 1982 was het dan zover. Het resultaat van een volle twee jaar noeste arbeid van een groot aantal medewerkers kon den volke worden getoond.

De Oosterkerk aan het Grote Oost was die dag de plaats waar zich een aantal genodigden hadden verzameld om de doop van een nieuw boek over Hoorn mee te maken. Het standaardboek "Hoorn - huizen, straten, mensen" zag het daglicht.

Het was de voorzitter van de Stichting Stads-herstel, de heer D. Breebaart, die als in-leider van deze middag verslag deed van de feiten, die leidden tot de publicatie van dit omvangrijke boekwerk over de Hoornse monumenten. In het jaar dat de Stichting Stadsherstel haar eerste decennium vierde, de Vereniging "Oud-Hoorn" haar 65-jarig jubileum herdacht en 625 jaar na de verlening van Stadsrechten aan Hoorn door Graaf Willem V.

In 1944 werden in opdracht van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een groot aantal geveltekeningen vervaardigd van alle gevels van de voornaamste straten van Hoorn. Toen de tekeningen, die min of meer in de vergetelheid waren geraakt, onder de aandacht van de Stichting Stadsherstel en de Vereniging "Oud-Hoorn" werden gebracht, ontstond spontaan het idee om samen met de gemeente Hoorn een bijzondere jubileumuitgave te maken van deze 10 kilometer straatgevels.

Door 15 medewerkers werden in de loop van twee jaren meer dan 40.000 archiefstukken bestudeerd, die betrekking hebben op meer dan 2500 binnenstadspanden. Alle veranderingen, die in de periode 1900 tot 1980 in of aan die panden hebben plaatsgevonden, werden geregistreerd en geordend, zodat in één oogopslag te zien was wat op ieder stukje grond, in ieder huis is gebouwd, gesloopt, gerestaureerd, verbeterd, verbrand, vergund of anderzins veranderd is. Op 384 pagina's tekst met 350 oude en nieuwe foto's en de hierboven reeds genoemde geveltekeningen is een monumentaal overzicht ontstaan van een levende stad over een periode van ruim 80 jaren.

Dit alles onder de bezielende leiding van Arie Boezaard, die hiervoor een extra applaus verdient.

Breebaart loopt dan met zijn gehoor een paar blokjes om in de oude binnenstad. Hier en daar stilstaand bij bekende en minder bekende plekjes, memorerend wat er in positieve of negatieve zin over te zeggen valt. Spreker wil deze uitgave ook zien als een eerbetoon aan J.C. Kerkmeijer, de man die zoveel Hoorn in zijn activiteiten stopte,

en daardoor voor het nageslacht een stad achterliet waar gelukkig nog zeer veel moois te genieten valt.

Hij dankte alle medewerkers voor hun enorme inzet en bood mevr. Boezaard een boeket aan als dank voor het geduld dat zij opbracht voor haar echtgenoot, die zeer veel vrije tijd in deze uitgave had gestoken. Dank voor de instellingen en bedrijven, die financiële steun verleenden voor de realisering van dit kostbare project: Het Anjerfonds Noord-Holland, Het Baron De Vos van Steenwijkfonds, de Gemeente Hoorn, Het Kerkmeijer-de Regt Fonds, de Firma's Peerdeman en Konst & Van Polen e.a.

Hierna overhandigde hij het eerste exemplaar van het boekwerk aan de Hoofd-directeur van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, de heer J. Jessurun.

Deze stelde in zijn dankwoord, dat het motto van de grote Hoornees Jan Pieterszoon Coen "Wanhoopt niet" in deze tijden ook opging voor instellingen als de Stichting Stadsherstel en de Vereniging "Oud-Hoorn". De financiële situatie is somber, maar het is nog geen tijd om werkelijk te wanhopen. Hij complimenteerde de samenstellers van het boek voor hun gedegen werk, dat de toets der kritiek in alle opzichten kan doorstaan. Het is een uitstekend voorbeeld van samenwerking tussen diverse instituten en de gemeente.

Burgemeester Janssens van Hoorn was de laatste spreker in de rij. Hij beschouwde de nieuwe uitgave als een mijlpaal in het behoud van de historische schoonheid van onze stad. Gelukkig zijn er velen, die verliefd zijn op dit mooie Hoorn en veel tijd en inzet steken in de bescherming van al dat schoons.

"Bewaardrift" is een zware last, zeker in financieel opzet. Voor de gemeente des te meer, omdat een gigantisch aantal panden in haar bezit is en de kosten van restauratie en onderhoud op de prioriteitenlijst niet altijd op de eerste plaats gesteld kunnen worden.

Tenslotte wordt er gewerkt met geld van de gemeenschap en een eerlijke verdeling van

het beschikbare budget zal ook wel eens ten nadele van de gemeentelijke monumentenzorg kunnen uitvallen.

De handen van alle betrokkenen dienen in elkaar geslagen te worden voor de verwezenlijking van een haalbaar meerjarenplan.

Het Historisch Genootschap Oud West-Friesland ontving uit handen van de burgervader een prachtige ingelijste ets van Peter de Rijcke, voorstellende verschillende panden in de stad Hoorn. Dit als speciale dank voor het beschikbaar stellen van haar eigen vergaderruimte aan de samenstellers van het nieuwe boekwerk over Hoorn.

De genodigden bleven na afloop van dit officiële gedeelte nog enige tijd bijeen voor een drankje en een gezellig samenzijn. Het doopfeest van een prachtige uitgave was daarmee ten einde.

Het boek "Hoorn - huizen, straten, mensen" is inmiddels te koop bij de diverse Hoornse Boekhandelaren en bij Drukkerij West-Friesland, Kleine Noord 7-9.

De prijs voor niet-intekenaren is f 99,50, exclusief eventuele verzendkosten.

Een flink bedrag, maar het boek meer dan waard.

J.L.N.D.

Bouwkunstudcursus 1982

De bouwkunstudcursus 1982 werd gevolgd door 27 belangstellenden, voor een deel uit Hoorn maar ook uit verder gelegen plaatsen als Enkhuizen, Hoogwoud en Oosthuizen.

In vier avonden werd een overzicht gegeven van de diverse architectonische stijlen en stromingen, zoals steeds weer geïllustreerd met een vloed van dia's.

Op de zondagochtendwandelingen daaropvolgend werd o.a. een bezoek gebracht aan het huis Anno 1624 aan de Binnenluiendijk met zijn zeventiende- en achttiende-eeuwse interieurs; de bewoner, ons oud-bestuurslid John de Visser, gaf daarbij zijn ongewoon boeiende uitleg, de groep hoofs begeleidend over gevaarlijke drempeltjes en langs laag-bijde-grondse deurhoogten.

Voor een middeleeuwse ambiance werd de Mariatoren (uit 1508) opgezocht; de kalli-

graaf Joop Willemse die in dit oude verdedigingsbouwwerk zijn mëtier uitoefent en voor deze speciale gelegenheid het openhaardvuur ontstoken had, vertelde het nodige over het interieur en aanverwante zaken.

Traditiegetrouw werd de cursus afgesloten met een kop koffie in de Hoornse Stationsrestaurant. Enkele vers gediplomeerde cursisten gaven zich daarbij op als gids voor de aanstaande zomervondwandelingen van de vereniging.

Een woord van dank nog aan het bestuur van de Johannes Post-Mavo voor de gastvrije beschikbaarstelling van lokaalruimte en aan onze (bestuurs)leden Albert de Graaf en Marysia Roest en Femke Uiterwijk, voor hun hulp achter de schermen.

J.M.B.

Merkwaardigheden door Abbing verhaald

Heet de steen naast het standbeeld van Jan Pietersz. Coen rood omdat er in het verleden zoveel bloed over gestroomd is, of slaat dat rood op de kleur van de steen zelf?

Was Dirk de Dop inderdaad de laatste onverlaat die op de Rodesteen het schavot beklom om een dag te schande te staan, in het begin van de negentiende eeuw (een foto van zijn beminnelijke dochter Mina de Dop vindt u in Kent u ze nog... de Hoornsen, door Joh. Ridderikhoff, foto 4)? Waarom heet de penitentiaire inrichting op het Oostereiland "Krententuin"? Was Platte Thijs de Hoornse Robin Hood of een gewone wetsovertreder? Waarom heet de kromming in de Westerdijk tegenover de Grote Waal-stadswijk Galgebocht?

Allemaal vragen die met misdaad en straf, schuld en boete te maken hebben. In dit verband wil ik enige gruwelijkheden releveren, die door C.A. Abbing in zijn "Geschiedenis der stad Hoorn" (Hoorn 1841) worden verhaald of althans door hem uit oude handschriften zijn overgenomen.

Inderdaad heet die bocht in de Westerdijk naar de galg, die daar eeuwenlang stond opgericht; voor reizigers, die Hoorn naderden van die kant een betekenisvolle waarschuwing. Op het jaar 1759 vermeldt Abbing: de galg, even buiten de stad staande, door een zware koelte omver gewaaid zijnde, werd aanstonds een nieuwe in derzelve plaats gezet. Hij tekent hierbij aan: Het is zonderling hoeveel men oudstijds met hangen en rabraken (radbraken) ophad; hoe ruwer de tijden, hoe meer!

In 1760 werd de Hoornse bevolking opgeschrokken door gruwelijke voorvallen. Abbing bericht (ik heb stilzwijgend de spelling wat gemoderniseerd en terwille van de leesbaarheid de zinsbouw soms ietwat aangepast): Een zeker burgerman, genaamd Klaas Kaat, die voor enige zaken uit de stad was geweest en 's-nachts bij de Westerpoort was gekomen, werd 's-morgens vroeg, onder of bij de brug vermoord gevonden. Men vermoedde niet alleen, maar bij de uitkomst en uit alle omstandigheden bleek welhaast dat dit door een der Dragonders die toen de nachtwacht had bij de Westerpoort, was gedaan. Waarop aanstonds de booswicht in verzekering werd genomen. Nadat hij enige dagen in hechtenis had gezeten, ontdekte men dat hij, alsof hij de verdiende straf vreesde, zichzelf door middel van zijn haarsnoerband in de gevangenis had opgehangen. Waarop hij volgens sententie (vonnis) van de Militaire Krijgsraad, op de 29e februari, begeleid door een escorte van twaalf man cavalerie van de ganse Compagnie Dragonders van het garnizoen hier en alleen op het Breed gewapend vergaderd, met een horde uit de gevangenis werd gesleept, vervolgens gebracht naar het Galgeveld en aldaar aan een wipgalg, die daarvoor was opgericht, aan zijn éne been werd opgehangen.

In 1760 werd dus een lijk opgehangen, maar dan wel van een moordenaar.

Voor een minder zwaar vergrijp werd in 1769 een ander opgehangen, na jaren onrust onder de burgerij.

Abbing bericht: De laatste jaren werd in veel tuinen gestolen en allerlei baldadigheden bedreven door het vernielen en bederven van hetgeen men niet mee kon nemen; deze onverkwikkelijkheden begon men ook reeds in de stad na te volgen.

Men nam uiteindelijk enige vrijwillige manschappen aan en liet met verdubbelde patrouilles lopen, maar men kon de daders niet betrappen, totdat men eindelijk een klein joodje op een van de buitensingels 's-nachts achterhaalde. Deze liet men na bekentenis geselen en brandmerken, met een grote brief van bordpapier op de borst waarop met grote letters stond: TUIN-DIEF.

Maar het bleef almaar doorgaan met het stelen enz., totdat men dit jaar (1769 dus) een burger, wonende op de Oosterpoortvest, betrapte op het stelen van hout bij een houtkoper. Deze kereel bekende ook dat hij met een schuitje de tuinen ging bestellen. Omdat de regering, vanwege de brutale assurantie (zelfverzekerdheid) deze dieven vogelvrij verklaard had en bij publicatie de galg(dood) als straf op deze dieverij had gezet, werd deze kereel ook opgehangen. Maar omdat hij een burger was, net als zijn vrouw, kinderen en familie, die bij de regering zeer ernstig aanhielden, werd hij eerst op het schavot opgehangen (op de Rodesteen?); hij kreeg een kist met geboorde gaten en hij werd op een stadswagen, terwijl hij op zijn buik lag met de kist naast hem, naar buiten (de stad) gereden, op het galgeveld in de kist gelegd en onder de galg begraven.

Enige tijd hierna kreeg men een kereel te pakken, die in het Wieldraaijerssteegje woonde (een nu verdwenen steegje!); Abbing citeert kort en bondig uit het hem ten dienste staande oude handschrift: "doch deze moest binnen en buiten hangen: waarna echter niet meer werd gestolen".

Uit bovenstaande zou men kunnen opmaken, dat de overheid op allerlei mogelijke

misdrifven en misdaden maar één antwoord had: de doodstraf.

Een voorval echter uit 1760 leert ons anders. Het handschrift op dit jaar vermeldt nog uitvoerig de razernij van een timmermansknecht, Harmen, die een kind van zijn buurman, van welk hij altijd veel had gehouden, in tegenwoordigheid van de moeder met het hoofd tegen de grond sloeg en het vervolgens in het bijzijn van verscheidene mensen op straat de hals afsneed. Terwijl anderen, door schrik bevangen, vluchtten, bood zich eindelijk een jong varensgezel aan om hem, die zich inmiddels met een bijl had gewapend, aan te grijpen. Dit gelukte en men maakte zich van de razende Harmen meester. Daar deze ook voor het gerecht blijken gaf van krankzinnigheid, werd hij met approbatie (goedkeuring) van de Vroedschap,

veroordeeld om gedurende de (verdere) dagen zijns levens in een eeuwige gevangenis geplaatst te worden, waartoe het Vierkant in het Sint Pietershof werd aangewezen. Het Vierkant was een gedeelte van het Sint Pietershof dat zich om een binnenplaats bevond, langs de Mosterdsteeg; het werd in 1617 toen het gebouwencomplex zijn kloosterfunctie al was kwijtgeraakt, omgebouwd tot dol- en tuchthuis. Tot 1926 had het Vierkant een gevangenis-karakter.

Wanneer is de laatste galg opgericht aan de Galgenbocht? Wie weet iets meer over Dirk de Dop? Wie kan de andere vragen uit het begin van dit artikel beantwoorden? Wellicht zijn er lezers die voor nadere opheldering kunnen zorgen. We wachten op uw reactie.

J.M. Baltus

Een feestelijk muzikaal besluit van een jubileumjaar

Als waardige afsluiting van het jubileumjaar van "Oud-Hoorn" stelde het bestuur van de Concertstichting "Johan Messchaert" alle leden van onze vereniging in staat gratis een kamermuziekconcert in de Oosterkerk bij te wonen.

Aan deze uitnodiging werd door een groot aantal leden gevolg gegeven en dat betekende een volledig gevulde kerk op de avond van donderdag 25 november j.l.

Voor de aanvang van het concert memoreerde de heer N.J. Groot van "Johan Messchaert" de nauwe banden van zijn stichting met de Vereniging "Oud-Hoorn", beiden gebaseerd op culturele doelstellingen ten behoeve van de goede stad Hoorn.

Deze nauwe banden zijn bovendien terug te vinden in de persoon van een man, die zeer veel voor Hoorn heeft betekend: J.C. Kerkmeijer, oprichter van zowel de Concertvereniging "Johan Messchaert" als van "Oud-Hoorn", oud-conservator van het Westfries Museum, ereburger van Hoorn, een man met zeer vele maatschappelijke functies in het leven van onze stad.

Door het aanbieden van dit concert aan de leden van "Oud-Hoorn" wilde de Concertvereniging een passend eerbetoon geven aan deze opmerkelijke oud-Hoornees.

Albert de Graaf, voorzitter van de jubileumcommissie, dankte "Johan Messchaert", in de persoon van haar voorzitter, voor dit prachtige jubileumgeschenk en wenste alle aanwezigen een mooie avond toe.

En een voortreffelijke avond werd het in de prachtige ambiance van de gerestaureerde Oosterkerk, waar een uitstekende muzikale prestatie werd geleverd door het beroemde Haydnkwartet.

Er werden een drietal Strijkkwartetten uitgevoerd van Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart en Ludwig van Beethoven. Op onnavolgbare wijze wist dit viertal ras-musici aan deze drie toch wel heel verschillende kwartetten vorm te geven. Dit alles tot groot genoegen van een ademloos luisterend publiek, dat het optreden beloonde met een ovationeel staand applaus.

Met recht was deze avond een waardig cultureel slot van een zeer geslaagd jubileumjaar van de Vereniging "Oud-Hoorn".

J.L.N.D.

TE KOOP AANGEBODEN:

Kroniek van Hoorn

door Th. Velius; Hoorn, 1740 (4e druk).

Mooi gebonden; helemaal gaaf; hier en daar gerestaureerd; mist plattegrond.

Prijs nader overeen te komen.

Telefoonnummer: 1 73 17

DE WEESKINDERENPASSIE TE HOORN IN 1674

In het vorige nummer van ons kwartaalblad vertelde de heer Baltus (onder de kop "Merkwaardigheden door Abbing verhaald") een en ander over de "zware passieën" die de kinderen van het Weeshuis in de Achterstraat bezochten.

Mevr. J. Steendijk-Kuypers gaat in het bijgaande artikel verder op dit onderwerp in (Red.)

Verschijselen van massaal afwijkend gedrag bij bepaalde groeperingen hebben altijd de aandacht getrokken van kroniekschrijvers. P.C. Hooft schreef over "de besieltheid der arme weeskinderen, beseten met bose geesten" te Amsterdam (1566), een aandoening die Querido in "Storm in het Weeshuis" uitlegt als een vorm van godsdienstwaan, gebaseerd op sociale, politieke en godsdienstige woelingen van die tijd. Ook in het weeshuis te Haarlem deed zich een dergelijke uiting van wanen voor.

De beroemde Boerhaave wist de hysterie van de weesmeisjes te doorbreken, door te dreigen hen in het open haardvuur te werpen; de schrikreactie bracht de kinderen tot de werkelijkheid.

In Alkmaar en Enkhuizen (1619) toonden weeskinderen eveneens een ziektebeeld, waarbij ze "in tongen spraken", vloekten, of als bezeten ter aarde vielen.

Al deze situaties die slechts vaag omschreven zijn, werden onder de noemer gebracht van massahysterie en godsdienstwaan.

Beschouwen we nu de weeskinderenpassie die zich in 1674 te Hoorn heeft voorgedaan, dan mogen we gelukkig zijn met de door Klaas van Voorst in zijn kroniek gemelde notariële acte - later door Abbing eveneens aangehaald - waarin een nauwkeurige beschrijving van de verschijnselen voorkomt. J.M. Baltus gaf hiervan een korte samenvatting. Geen waanideeën maar vooral lichamelijke reacties als krampen en verstijving werden genoemd. Opmerkelijk is daarbij de heftige ademhaling "die buyk ging geweldig op en neer".

Verder is het van belang op te merken dat de aandoening speciaal de "zeer ongebonden en baldadige" kinderen trof, met name tijdens gebed en predikatie.

Ter verklaring willen we de sociaal-economische toestand van die tijd bezien.

Abbing sprak van "de bange jaren" - we denken aan het rampjaar.

Voeding en levensomstandigheden waren minimaal, zeker in gestichten, die ten laste van de stad waren in een tijd dat de stads-kas door oorlogsvoering geheel uitgeput was. Daarnaast is de mededeling van Klaas van Voorst over het hevige noodweer van 1674 van groot belang.

"Veele inwoners deser Stadt waren hier in de grootste vrees en benauwdheydt en sommige dachten niet anders of 't was de Jongsten dag. De kinderen vielen de ouders om de hals, zeyden huykende hare gebedentjes op en beloofden niet meer

on gehoorsaam te zullen wezen, de losse vloekers en de stoute drinkebroers bekenden hare zonden, riepen om vergiffenis en beloofden beterschap, zoo dat het bij ieder veel angst, ontsteltenis, vrees en indruk maakten."

Genoemde factoren vonden zeker weerklank binnen de muren van het weeshuis en de godsdiensttoefening zal daarbij de schakel zijn geweest. Natuurverschijnselen, misoogst en oorlogen werden destijds in sterke mate gezien als een vingerwijzing Gods; ze werden in kerk en weeshuis bij de dagelijkse boeteprediking aan de orde gesteld. Juist de baldadigste kinderen zullen zich daarbij het meest aangesproken hebben gevoeld. Het is bekend dat destijds de opvoeding in weeshuizen onder sterke gewetensdwang plaats had.

Het benauwde hen, de ademhaling versnelde, de kinderen hyperventileerden en vooral tijdens het sluiten van de ogen en bij de slechte lichamelijke conditie waren de voorwaarden geschapen waaronder het lichaam met krampreacties kan reageren.

Deze slechte conditie mag juist bij de ongehoorzame kinderen, die het meest getroffen werden, worden verondersteld.

Volgens de reglementen van de binnenmoeder werd wangedrag op de meest "voordelige" wijze bestraft, namelijk zonder eten naar bed.

Zeker zullen in de Hoornse situatie psychische factoren een rol hebben gespeeld maar het is nuttig om daarbij elementen, van wat we nu het "hyperventilatiesyndroom" noemen, voor ogen te houden.

mw. J. Steendijk-Kuypers

Lit.:

C.A. Abbing: Geschiedenis van de Stad Hoorn, 1841.

J.M. Baltus: Merkwaaardigheden door Abbing verhaald "Oud-Hoorn", 4e jaargang, nr. 3, 1982.

G. Brandt: Historie der Vermaerde Zee- en Koopstad Enkhuizen, 1747.

L.S. Copelman, Herman Boerhaave.

Bijdr. Gesch. Geneesk. XXXVIII, 1957, p.13.

P.C. Hooft: Nederlandsche Historiën. 1703.

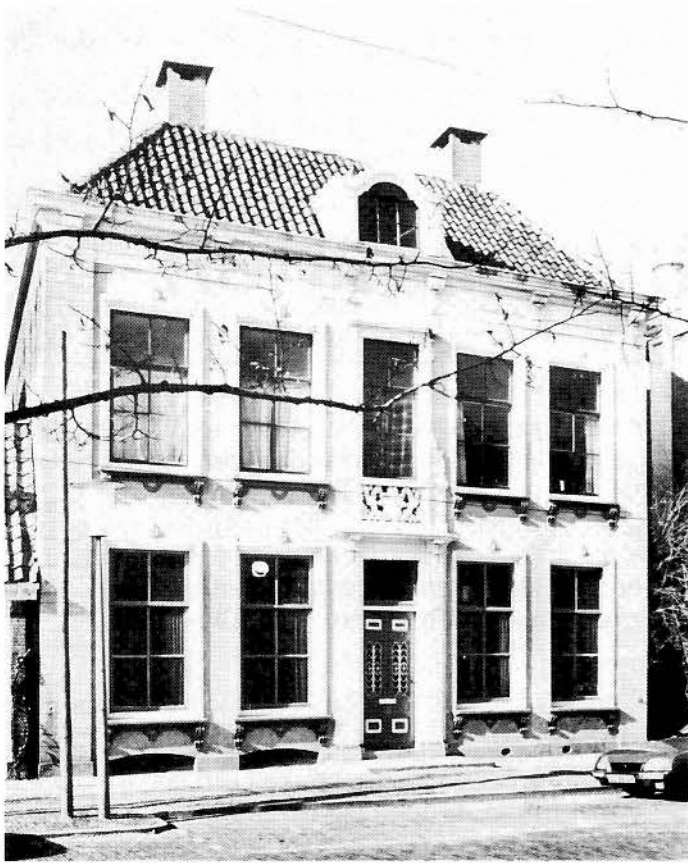
J. Steendijk-Kuypers: De weeskinderenpassie te Hoorn. Tijdschrift voor de Geschiedenis der Geneeskunde, natuurwetenschap, wis-kunde en techniek. 1983.

A. Querido: "Storm in het Weeshuis" 1958.

Klaas van Voorst: Hs. Vol I, Inv. C.J. Gonnet, nr. 20 (Archief Westfriesse Gemeenten, Hoorn).

RAMEN 29

Volgens de Rijksdienst voor de Monumentenzorg dateert dit pand uit het midden van de 18e eeuw en de geval uit de 19e eeuw (1).

Het pand, wijk 6, nr. 34, werd in 1830 bewoond door drie zuster Van de Blocquery: Jacoba Maria (45), Geertruida Ida (38) en Elizabeth (36), hun koetsier Evert Harsevoort (25) en twee dienstboden, Aaltje Zweers (20) en Johanna Verbeek (22) (2).

Jacoba Maria trouwde op 15 februari 1836 in Hoorn met Leendert Guiljam uit St. Maartensdijk; zij overleed op 1 mei 1837 in Amsterdam. Het is onzeker of haar echtgenoot ook in de Ramen heeft gewoond; in haar overlidensakte staat als haar adres de Ramen in Hoorn.

Haar zuster Elisabeth is twee jaar eerder gestorven.

Waar Geertruida Ida, die samen met Leendert Guiljam als eigenaar staat vermeld in de kadastrale registers, is gebleven, heb ik niet kunnen achterhalen.

De erven Van de Blocquery hebben het pand in 1872 voor f 6.145,-- verkocht aan de

Doopsgezinde gemeente (3), waarna het bijna een eeuw als pastorie heeft dienst gedaan.

De oude pastorie aan het Nieuwe Noord 5/218, het thans door Vleeswarenfabriek Groot zo ernstig ontsierde monument op nr. 56-58, werd verkocht aan de sekretaris van het kerkbestuur, de horlogemaker Jacob de Wit (4).

Ds. Aemilius Willem Wijbrands, sinds 1870 doopsgezind predikant in Hoorn, verhuisde in 1872 of 1873 met zijn vrouw, Wilhelmina Pont en vier kinderen, van het Nieuwe Noord naar de nieuwe pastorie aan de Ramen 5/261. In de pastorie zijn tussen 1874 en 1881 nog vier kinderen geboren. Het gezin vertrok in 1882 naar Leiden (5).

De nieuwe predikant, Jan Willem van der Linden, bleef slechts anderhalf jaar in Hoorn. Hij bewoonde de pastorie met zijn vrouw Anna Maria van Eden en zijn zuster Maria Christina van der Linden en vertrok op 29 november 1884 naar Harlingen (6). Op 29 maart 1885 deed ds. Klaas Gorter uit Zijpe zijn intrede. Hij overleed op 20 november 1889 op 40-jarige leeftijd in de pastorie aan de Ramen. Zijn 29-jarige vrouw Aleida de Waard en zijn 4-jarige zoon Simon vestigden zich in mei 1890 in Hillegom (7).

Ook ds. Jetse Pottinga bleef maar korte tijd in Hoorn. Hij nam op 20 oktober 1890 met vrouw en vier zoons zijn intrek in de pastorie en vertrok in de zomer van 1893 naar Bolsward (8).

Op 8 mei 1894 deed ds. Menzo Uiterdijk zijn intrede in Hoorn. Zijn vrouw, Hesselina Cath, met wie hij een jaar eerder in Joure was gehuwd, schonk hem tussen 1894 en 1914 zes zoons (de derde stierf in 1903 één jaar oud) en twee dochters. Het gezin van deze boeiende predikant, die bij zijn afscheid verklaarde een vereerder van Domela Nieuwenhuis te zijn geweest (9), heeft de pastorie bijna 38 jaar lang bewoond. Op 28 april 1932 vertrok het echtpaar met de jongste zoon Hessel (18) naar Soest; de andere kinderen hadden het ouderlijk huis inmiddels verlaten (10).

De laatste doopsgezinde predikanten, die de pastorie aan de Ramen bewoonden, waren B.P. de Vries en W. Broer.

Daarna is het pand omstreeks 1970 verkocht aan Vleeswarenfabriek R. Groot.

In het volgende nummer hoop ik iets mee te delen over Gerritsland 53 en Nieuwland 11.

Leo Hoogeveen.

Aantekeningen:

1. H.M. van den Berg, De Nederlandse Monumenten van geschiedenis en kunst..., deel VII (Arnhem 1971), blz. 170; Lijst van onroerende monumenten in de gemeente Hoorn, blad 36.
2. Gemeente-archief Hoorn (GAH), volkstellingenregister 1830 fo. 129.
3. Archief Doopsgezinde Gemeente Hoorn,

voorl. inv.nr. 9.

4. Notarieel archief Hoorn, inv.nr. I 75, akte nr. 172 dd. 6-8-1872.
5. G.A.H., bevolkingsregisters 1860-1900, W fol. 179.
6. Idem, L fol. 151.
7. Idem, G fol. 69.
8. Idem, P fol. 107.
9. V.d.B., Bij het 40-jarig jubileum en afscheid van Ds. M. Uiterdijk, in: Ons Godsdienstig Leven, 20e jrg. nr. 4, 30-1-1932, blz. 2.
10. G.A.H., bevolkingsregisters 1860-1900, U fol. 150; idem 1900-1920, U fol. 2; gezinskaart 1920-1940.

Hoornse prentbriefkaarten

Goed nieuws voor de verzamelaars van Hoornse prentbriefkaarten.

De werkgroep Documentatie van de vereniging zal in de toekomst regelmatig sets op de markt brengen van drie originele foto's van Hoornse stadsbeelden. Het zijn dan niet de bekende toeristenansichtkaarten van geijkte plekje's in de stad; juist zelden gefotografeerde panden of stadsgedeelten zijn vastgelegd.

De eerste set van drie foto's is reeds verkrijgbaar: een foto van een 17e-eeus pand, Gerritsland 53, waarachter vroeger het Mennistenhofje lag; een foto van een 18e-eeuws pand, Ramen 29, de voormalige Doopsgezinde pastorie, en een foto van een 19e-eeuws woonhuis, Nieuwland 11.

Van een van de gefotografeerde panden zal in dit kwartaalblad een beschrijving worden opgenomen.

De foto's worden per set van drie verkocht voor f 1,50. Ze zijn te bestellen en af te halen bij J.M. Baltus, Grote Oost 98-100, of te verkrijgen tijdens manifestaties in de stad, waaraan de vereniging deelneemt.

STADSBEELD

restauraties - wijzigingen - verval

dd. 27 november 1982:

Achterom 26-28 (beeldbepalend)	- Voormalige smederij Visser; gesloopt voor nieuwbouw.
Binnenluiendijk 2 (monument)	- Loge Vrijmetselaars West-Friesland; gerestaureerd, vooral inwendig.
Gedempte Appelhaven 2 (beeldbepalend)	- Koetshuis; restauratie en nieuwbouw nog in voorbereidingsstadium.
Grote Noord 48 (monument)	- Bloemenzaak; na brand in oude staat hersteld.
Grote Noord 62 (monument)	- Damesondergoedzaak; inwendig gesloopt; Rococo-stijlkamer overgebracht naar Museum te Enkhuizen.
Kerkplein - Grote Kerk (beeldbepalend)	- Toekomst Grote Kerk onzeker; behoeft dringend onderhoudsbeurt.
Kleine Noord 11-13	- Dameskledingzaak; hoek Slijksteeg; met laat-middeleeuws houtskelet (ca. 1540); achterzijde open; steeds meer in verval.
Koepoortsweg 29 (monument)	- Achttiende-eeuws herenhuis; aanvraag tot sloop door C.R.M. afgewezen.
Korte Achterstraat 2 (monument)	- Middeleeuwse Mariakapel; steeds meer in verval.
Lange Kerkstraat 13	- Grootscheepse verbouwing.
Nieuwendam 36 (monument)	- Bouw van appartementen, na brand.
Oude Doelenkade	- Rij "antieke" lantaarnpalen geplaatst.
Ramen 1-3 (monumenten)	- Restauratie door Stichting Stadsherstel vordert gestaag.
Ramen 29 (monument)	- Voormalige Doopsgezinde pastorie; uitwendig geheel opgeknapt.
Slapershaven	- Rij "antieke" lantaarnpalen geplaatst.

Inhoudsopgave jaargang 1982

REDAKTIE

Bezorging kwartaalblad	75
Een maquette van Hoorn (Wie helpt er mee?)	70
Enkele belangrijke data in 1983	74
Nederlandse Genealogische Vereniging	50
Oproep ... (maquette)	26
"Oud-Hoorn". Een blad voor en door de leden	16

VERENIGING

J.M.B., Bouwkunscursus 1982	89
J.M. Baltus, "Oud-Hoorn" 65 jaar	29
J.M. Baltus, Stadswandelingen in 1982	65
Contributie 1982	5
Contributie 1983	75
J.L.N. Dijkstra, 1e jubileumlezing in 1982: "Het Hoornse monumentale woonhuis"	9
J.L.N. D., Een feestelijk muzikaal besluit van een jubileumjaar ...	91
J.L.N. D., Hoorn, huizen, straten, mensen. Een monumentaal boek over Hoorn's monumenten ziet het daglicht	88
J.L.N. Dijkstra, "Oud-Hoorn" start jubileumjaar in Westfries Museum	6
A. de Graaf, "Oud-Hoorn", 3e rapport van de jubileumcommissie	12
A. de Graaf, "Oud-Hoorn", 4e rapport van de jubileumcommissie	38
A. de Graaf, "Oud-Hoorn", 5e rapport van de jubileumcommissie	80
A. de Graaf, Stadswandelingen "Oud-Hoorn" 1982	39
Hoornse prentbriefkaarten	94
J.C. Kerkmeijer, Ingezonden stuk in de Nieuwe Hoornsche Courant van 12-12-1916	15
Kroniek der jubileumactiviteiten	80
K. Kuypers, Jubileumlezing 29 april 1982	42
Mededelingen van het bestuur	75

HOORNSE INSTELLINGEN

J.M. Baltus, De nieuwe Welstandscommissie Binnenstad	2
H.W. Saaltink, Het Westfries Museum in 1917	35

STADSBEELD

J.L.N. Dijkstra, Een eeuw St. Cyriacus en Franciscus	39
J.L.N. Dijkstra, De Oosterkerk is open	43
Grote Oost 58	53
L. Hoogeveen, Grote Oost 58	54
L. Hoogeveen, Ramen 29	93
L. Hoogeveen, Het verleden van Schoolsteeg 7	51
K. Korpershoek jr., Neo-gotische kapel: een vergeten monument	61
Nogmaals het Sint Pietershof	7
H.W. Saaltink, Het verleden van Bierkade 10	3
H.W. Saaltink, Het verleden van Breed 12	76
H.W. Saaltink, Het verleden van Onder de Boompjes 8	27
Stadsbeeld. Restauraties, wijzigingen, verval	17, 40, 59, 95
F. Uiterwijk, Het Mennistenhofje te Hoorn	84

STADSGESCHIEDENIS

J.M. Baltus, Merkwaardigheden door Abbing verhaald	68, 90
L. Hoogeveen, De Hoornse archieven omstreeks 1917	45, 66
J.C. Kerkmeijer, Over oude klokken te Hoorn	19, 48
J. Onstenk, 1917: bewogen, maar kalm, het jaar van Kerkmeijer	30
J. Steendijk-Kuypers, Hoorn uit haar isolement	13
J. Steendijk-Kuypers, De weeskinderenpassie te Hoorn in 1674	92

Boekbesprekingen	5, 8, 71
------------------------	----------